

Література:

1. Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII «Про вищу освіту». URL: <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/zakoni-ukraini/65715.html>
2. Положення про систему запобігання та виявлення плагиату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка». Дніпро, НТУ «ДП», 2019». 18 с.
3. Правила академічної доброчесності учасників освітнього процесу Харківського національного автомобільно-дорожнього університету. СТБНЗ 67.0-01:2019. Харків, ХНАДУ, 2019.
4. Сідляренко А. Академічна доброчесність: як боротися з плагиатом в Україні. URL: <https://osvita.ua/vnz/akadem-dobrochesnist/64191/>

УДК 378

КОМПЕТЕНТІСНО-ОРІЄНТОВАНА ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

*Бредіхін В.М., к.т. н., доцент,
Харківський національний університет будівництва та архітектури
Штельма О.М., доцент
Харківський національний університет міського господарства
ім. О.М. Бекетова*

Формуванням загальних компетенцій студентів називають процес особистого розвитку, що здійснюється під впливом зовнішніх факторів, тобто при отриманні і перенесенні предметних знань, умінь, індивідуальних здібностей на об'єкти в сфері майбутньої професійної діяльності, які придбані як досвід в процесі навчання для подолання

проблем професії та реальних виробничих завдань. Розвиток професійної освіти має відбуватись виключно на засадах компетентнісного підходу, тому перед професійною сучасною освітою тепер постало питання переходу від оцінювання знань до оцінювання компетенцій.

Компетенції і результати освіти тісно пов'язані між собою. Компетентність в перекладі від латинського (*competens*) здатний. На думку одних вчених, компетентною є людина, маюча знання певних законів та розуміння у будь-якій галузі; яка професійно орієнтується в ній, та здатна в міру своїх знань або повноважень здійснювати певні дії або приймати відповідальні рішення, а також здійснювати судження відносно того чи іншого явища. Це означає здатність прийняття виваженого рішення щодо отриманої задачі, незалежно від того, у якій сфері людського буття вона виникла. За судженням інших, сутність компетентнісного підходу полягає в отриманні та подальшому вдосконаленні у студентів складу ключових компетенцій, визначаючих їх успіх у професійній та громадській самореалізації [1-2].

Слід відзначити, що, у протиріччя терміну «кваліфікація», термін «компетенції» включає в себе чисті професійні знання і уміння, відзеркалюючи такі якості як кваліфікація, наявність творчої ініціативи та співробітництва, а також уміння працювати в колективі, комунікативних якостей, вмінь навчатися, аналізувати, здатності до логічного мислення та відбору і доцільному використанню інформації [3]. Тобто компетентнісний підхід пов'язаний з ідеєю всебічного підготовчого виховного процесу особистості не стільки як фахівця, а як особи. У зв'язку з вищевикладеним можна визначити одну з головних завдань системи сучасної професійної освіти - здійснити допомогу так, аби кожен студент розвинув всі свої здібності. Також не слід забувати про досвід, важливий компонент компетенцій. Зазвичай досвід розглядають як процес інтеграції в єдиний компонент дії, засоби, методи та прийоми рішення проблем, які успішно

засвоєні та прийняті особою. Більшість дослідників розуміють професійну компетентність сформованою протягом процесу навчання і самоосвіти систему науково-практичних знань та умінь, здатних вплинути та зосередитись на якості рішень професійних задач, а також розвинутих і особистісно-професійних якостях, маючих прояв протягом ділового та партнерського спілкування з іншими особами в процесі рішення їх життєвих проблем.

Здатність та можливість самостійного здобуття нових знань та вмінь, при неодмінному застосуванні окреслених якостей в своїй роботі, є чи не найголовнішою складовою професійної компетентності. Компетентність завжди проявляється в діяльності. Професійна компетентність спеціаліста виявляється при вирішенні професійних завдань. Як правило, під компетентністю розуміють володіння фахівцем набором необхідних для його роботи компетенцій, або відповідність даного фахівця вимогам його посади, або здатність фахівця ефективно здійснювати свою професійну діяльність [4].

Таким чином, про сформованість професійної компетентності можна судити по навичкам і вмінням, застосовуваним фахівцем для вирішення складних завдань не тільки професійного, але і міжособистісного характеру.

Щодо результату того, як реалізовано компетентнісний підхід, пропонується виходити з того, як якісно студенти, спираючись на власну підготовку, виявляються готовими в майбутньому витримувати конкурентні умови на вільному ринку працевлаштування та посісти цілком успішну суспільну позицію. Професійну компетенцію майбутнього фахівця визначають як здатність до ефективних дій при опиранні на практичний досвід, уміння і знання в процесі рішення професійних завдань, вироблення ефективних рішень в процесі своєї діяльності. Професійною компетенцією також визначено соціальне значення

майбутніх фахівців, їх потрібність, здатність до швидкого реагування та готовність здійснювати інновації у професійній діяльності. Професійна компетентність в якості показника загального професіоналізму формується в процесі професійно-орієнтованого навчання та носить діяльнісний характер. Дана професійна якість динамічна і, будучи одного разу сформованою, потребує постійного розвитку і вдосконалення. У студента в процесі професійної освіти мають бути сформовані наступні компетенції:

- навчально-пізнавальні (виявляються у сукупності вмінь та навиків пізнавальної діяльності);

- інформаційні (виявляються у здатності людини до самостійного пошуку, аналізу, відбору, обробки і передачі необхідної інформації);

- комунікативні (мають прояв у володінні навичок взаємодій з іншими людьми, вмінь співпрацювати в межах колективу, знайомстві з різноманітними соціальними ролями);

- інформаційно-комунікаційні (одні з головних компетентностей сучасних людей, мають прояв в процесі роботи, коли для рішення задачі слід застосовувати інформаційні засоби [5-6].

Будучи викликаного до життя різними умовами, компетентнісно-орієнтована професійна освіта є в першу чергу реакцією професійної освіти на прояв нових соціально-економічних умов та процесів ринкової економіки.

Ринком висунуті зовсім інші, специфічні складні вимоги, яким повинен відповідати сучасний фахівець, але наявність цих вимог аж ніяк не враховано в жодній програмі підготовки сучасного фахівця. Як виявляється, означені вимоги не пов'язані жорстко з тим або іншим предметом, проте вони мають наддисциплінарний характер, а їх формування потребує не стільки нового змісту (предметного), скільки інших педагогічних технологій.

Література:

1. Балакаева М. Б. Развитие самообразования студентов вуза в условиях реализации компетентностного подхода: *автореф. дис. канд. пед. наук.* Омск, 2007.
2. Ильядова М. Д. Методика формирования профессиональной компетенции будущих специалистов как актуальная теоретическая и прикладная задача современных исследований. *Высшее образование сегодня.* 2008. №7.
3. Пономарьова М. С., Савченко Т.В. Индивидуальный подход к образовательному процессу в высшей школе. *Проблеми і шляхи забезпечення якості вищої освіти щодо підготовки фахівців з економіки і підприємництва в умовах Євроінтеграції: Всеукраїнська науково-методична Інтернет-конференція, 06 листопада 2015 р.:* збірник матеріалів. Харків, 2015. С. 53-57.
4. Грицуленко С.І., Потапова-Сінько Н.Ю., Гарбера К.М. Методика викладання економічних дисциплін: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] Одеса: ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2012. 224 с.
5. Концепція розвитку економічної освіти в Україні. Наказ Міністерства освіти і науки України від 13.04.2004 р. за № 303. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v12_7290-03
6. Стратегія реформування вищої освіти в Україні до 2020 року (Проект) URL: http://old.mon.gov.ua/img/zstored/files/HE%20Reforms%20Strategy%202011_11_2014.pdf